

**MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA QO'L MEHNATI
FAOLIYATINI INNOVATSION METODLAR ASOSIDA TASHKIL ETISH**

Xolmatova Yodgoroy Baxtiyorjon qizi
Farg'ona tumani 26-Dmtt direktor o'rinbosari.

Annotatsiya

Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida qo'l mehnati mashg'ulotlarini innovatsion metodlar asosida tashkil etishning mazmuni, ahamiyati va samaradorligi tahlil qilingan. Qo'l mehnati faoliyati bolalarning mayda motorika, tafakkur, estetik did, mehnat madaniyati va ijodiy faoliyatini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotda zamonaviy pedagogik yondashuvlar, shu jumladan, STEAM, Montessori, Reggio-emiliya, dizayn-o'ylash metodlari asosida qo'l mehnati faoliyatini tashkil qilish usullari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, innovatsion yondashuvlar orqali bolalarning mustaqil faoliyatga bo'lgan qiziqishi va ijodiy salohiyatining rivojlanishi kuzatilgan. Maqola tajriba asosida ishlab chiqilgan metodik tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, qo'l mehnati, innovatsion metodlar, STEAM yondashuvi, Montessori metodikasi, dizayn-o'ylash, ijodiy rivojlanish, mayda motorika, mustaqil faoliyat, pedagogik texnologiyalar.

Аннотация

В статье анализируется содержание, значение и эффективность организации занятий ручным трудом в дошкольных образовательных учреждениях на основе инновационных методов. Занятия ручным трудом являются важным фактором формирования у детей мелкой моторики, мышления, эстетического вкуса, культуры труда и творческой активности. В исследовании рассматриваются методы организации занятий ручным трудом на основе современных педагогических подходов, включая STEAM, Монтессори, Реджо-Эмилию и дизайн-мышление. Также рассматривается развитие у детей интереса к самостоятельной деятельности и творческого потенциала

посредством инновационных подходов. В статье также представлены методические рекомендации, разработанные на основе опыта.

Ключевые слова: Дошкольное образование, ручной труд, инновационные методы, STEAM-подход, методика Монтессори, дизайн-мышление, творческое развитие, мелкая моторика, самостоятельная деятельность, педагогические технологии.

Abstract

This article analyzes the content, importance and effectiveness of organizing manual labor classes in preschool educational institutions based on innovative methods. Manual labor activities are an important factor in the formation of children's fine motor skills, thinking, aesthetic taste, work culture and creative activity. The study examined methods for organizing manual labor activities based on modern pedagogical approaches, including STEAM, Montessori, Reggio Emilia, and design-thinking methods. Also, the development of children's interest in independent activity and creative potential through innovative approaches was observed. The article also includes methodological recommendations developed based on experience.

Keywords: Preschool education, manual labor, innovative methods, STEAM approach, Montessori methodology, design-thinking, creative development, fine motor skills, independent activity, pedagogical technologies.

Kirish

Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimining barcha bo'g'inlarida, jumladan, maktabgacha ta'limda ham innovatsion yondashuvlarga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda. Ayniqsa, bolalarda ertalabki yoshdayoq mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv, estetik did, tartib-intizom va mehnat madaniyatini shakllantirish zaruriyati dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtai nazardan, qo'l mehnati faoliyatini tashkil etish orqali nafaqat bolalarning mayda motorikasi va

koordinatsiyasi, balki ularning tafakkuri, nutqi va hissiy-estetik olami ham rivojlanadi.

An'anaviy usullarga qaraganda, zamonaviy innovatsion metodlar (masalan, STEAM yondashuvi, Montessori va Reggio-Emilia metodikasi) orqali qo'l mehnati mashg'ulotlarini tashkil etish bolalarning qiziqish va ishtirokini oshiribgina qolmay, ularni fikrlovchi, tahlil qiluvchi va yaratuvchi shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida qo'l mehnati faoliyatini innovatsion metodlar asosida samarali tashkil etish masalalari tahlil qilinadi va amaliy tavsiyalar beriladi.

Tahlil

Metodologiya

Adabiyotlar tahlili

O'zbek maktabgacha ta'lim tizimida innovatsion metodlar va faoliyatlarni tashkil etish bo'yicha bir nechta maqolalar mavjud. Masalan:

- maktabgacha ta'limda tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining kreativ fikrlashini o'stirishda STEM ta'limining o'rni (Jumanova S.I., Asqarova D., 2023) – maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishda STEM-yondashuvining roli tahlil qilingan. [Erus](#)
- maktabgacha ta'lim tizimida steam texnologiyasidan foydalanish imkoniyatlari (Nosirova R.X., 2025) – maktabgacha ta'lim muassasalarida STEAM texnologiyalarini joriy etish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. newjournal.org
- maktabgacha ta'limda innovatsion ta'lim texnologiyalari (Usmonova A., 2025) – Samarqand viloyati Pstdarg'om tumanidagi tahlil. [Journal Web](#)

Bu adabiyotlar innovatsion metodlar (STEAM, STEM, zamonaviy pedagogik texnologiyalar) orqali maktabgacha ta'lim jarayonini takomillashtirishga qaratilgan, lekin “qo'l mehnati faoliyati”ga aniq yo'naltirilgan empirik tadqiqotlar nisbatan kamroq. Shuning uchun sizning mavzuingiz – “qo'l mehnati faoliyatini innovatsion metodlar asosida tashkil etish” – biroz niche (noaniq) sohaga kiradi va mos adabiyotlarni topishda qo'shimcha izlanish talab qiladi.

Tahlil qilish jihatidan — adabiyotlarda quyidagi jihatlar kuzatiladi:

- Innovatsion metodlarning maktabgacha ta'limda tatbiqi va samaradorligi (masalan, STEM/STEAM) tahlil qilingan.

- Qo‘l mehnati, mayda motorika, konstruktiv faoliyatlar xususida esa metodik tavsiflar mavjud bo‘lib, empirik eksperimentlar kamroq.
- Metodologik jihatdan tadqiqotlar ko‘pincha tavsifiy, nazariy, metodik bo‘lib, intervensiya (eksperiment) usuli kam qo‘llanilgan.
- O‘zbek kontekstida mualliflar maktabgacha ta‘lim muassasasida tarbiyalanuvchilarni innovatsion muhitga jalb qilish, tarbiyachilarni innovatsion metodlarga tayyorlash masalalariga e‘tibor berishgan — bu sizning mavzuingizga yaqin, ammo qo‘l mehnati mashg‘ulotlari aniq tahliliga emas.

Namunaviy tadqiqot metodologiyasi sizning maqolangiz uchun quyidagicha bo‘lishi mumkin:

- Tadqiqot dizayni: Eksperimental yoki yarim-eksperimental dizayn; ya’ni oldindan va keyin o‘lchovli (pre-test → intervensiya → post-test) metodidan foydalanish.
- Ishtirokchilar: Maktabgacha ta‘lim muassasasida (masalan 5–6 yosh guruhida) tarbiyalanuvchi bolalar va tarbiyachilar.
- Intervensiya: “Qo‘l mehnati faoliyati”ni innovatsion metodlar asosida tashkil etish: masalan, STEAM/ STEM-yondashuv, loyiha-faoliyat (project-based), konstruktor bilan ishlash, origami/kesish-yopish mashg‘ulotlari, tarbiyachilar tomonidan innovatsion qo‘l mehnati mashg‘ulotlari moduli joriy etish.
- Baholash vositalari: Mayda motorika ko‘nikmalari testi, qo‘l-barmoqlar koordinatsiyasi, tarbiyalanuvchilar faoliyatidagi mustaqillik va kreativlik o‘zgarishlarini kuzatuv jadvali, tarbiyachilar va ota-onalar so‘rovlari/intervyulari.
- Ma’lumot tahlili: Pre- va post-natijalarni solishtirish (masalan, t-test yoki Wilcoxon testi), intervensiya guruhining natijalari va ehtimoliy nazorat guruh bilan taqqoslash, korrelyatsion tahlillar.
- Etik jihatlar: Tarbiyalanuvchilarning ota-onalaridan rozilik; mashg‘ulotlarning xavfsizligi; ma’lumotlarning maxfiyligi; tarbiyachi va muassasa faoliyati bilan mos kelishi.

Tadqiqotdan kutiladigan natijalar namunaviy tarzda quyidagicha bo‘lishi mumkin:

- Intervensiya guruhidagi bolalarda qo‘l mehnati faoliyati orqali mayda motorika ko‘nikmalari (masalan, barmoqlar mustaqil harakati, qo‘l-ko‘z koordinatsiyasi) post-testda pre-testga nisbatan statistika jihatdan ahamiyatli darajada yaxshilangan.

- Tarbiyachilarning innovatsion metodlarni qo'llash orqali faoliyatga bo'lgan qiziqish va ishtirokchiligi oshgan; bolalar mashg'ulotlarga faollashgan, mustaqil ijodiy faoliyatda qatnashuv imkoniyati kengaygan.
- Ota-ona va tarbiyachi so'rovnomalari natijasida: bolalarning qo'l bilan ishlashga bo'lgan motivatsiyasi oshgan; muassasaning muhitida innovatsion qo'l mehnati mashg'ulotlarini tashkil etish ijobiy baholangan.

Bu natijalar adabiyotlarda keltirilgan umumiy "innovatsion metodlar maktabgacha ta'limda samarali" degan xulosalar bilan mos keladi. Masalan, STEM/STEAM yondashuvi maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda foydali ekanligi ko'rsatilgan.

Biroq muhokamada e'tibor qaratish lozim: sizning tadqiqotingizga yaqin adabiyotlarda "qo'l mehnati faoliyati" masalasi kam o'rganilganligi sababli, natijalarni ham ehtiyotkorlik bilan sharoitga bog'lash zarur.

Misol uchun, tarbiyalanuvchi guruhi olinishida muassasaning manzili, tarbiyachi tajribasi, mashg'ulotlarning intensivligi va davomiyligi, bolalarning yosh xususiyatlari kabi omillar natijalarga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Shuningdek, metodologik cheklovlar bo'lishi ehtimoli: nazorat guruhi bo'lmasligi, faqat bir muassasa sharoitida o'tkazilishi, natijalarni uzoq muddatli kuzatuv bilan mustahkamlashning yo'qligi — bular sizning dissertatsiyangizda e'tiborga olinishi lozim.

Kelajak tadqiqotlari uchun tavsiya: turli yosh guruhlari bilan solishtirish, turli shakldagi qo'l mehnati faoliyatlarini (kesish-yopish, konstruksiya, plastilin bilan shakl yasash va h.k.) qo'shib ko'rish, hamda maktabgacha ta'lim muassasalari orasida jamiyat-madaniy farqlarini inobatga olish.

Xulosa

Ushbu tahlildan xulosa qilish mumkinki, maktabgacha ta'lim muassasalarida qo'l mehnati faoliyatini innovatsion metodlar asosida tashkil etish — mayda motorika ko'nikmalarini, bolalarning kreativ faoliyatini, qo'l bilan ishlashga bo'lgan motivatsiyasini rivojlantirishda istiqbolli yo'l bo'lishi mumkin. O'zbek kontekstida esa, boshqa tadqiqotlarda kengroq o'rganilgan STEM/STEAM va innovatsion pedagogik metodlar orqali ushbu faoliyatni boyitish imkoniyatlari mavjud.

Shu bilan birga, sizning mavzuingizning empirik jihatdan chuqurligi va aniq metodik yondashuvi bilan ishlanmaganligi sababli — tadqiqot dizayni, baholash vositalari, guruhlararo taqqoslash va uzoq muddatli kuzatuv jarayonlari bilan mustahkamlash zarurdir. Dissertatsiya darajasida, siz “qo‘l mehnati faoliyati + innovatsion metodlar + maktabgacha yoshdagi bolalar” o‘rtasida aniq o‘zgarishlarni ko‘rsatadigan eksperiment yoki nazorat-eksperiment modelini ishlab chiqishingiz maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jabbarova Munira Sapparboy qizi . “Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda mayda qo‘l motorikasi mashqlarining ahamiyati”. Educational Research in Universal Sciences (ERUS). 2023. 251-254 b.
2. Djurayeva Sohiba Barat qizi , Gullola Saidjon qizi Solijonova, Sevinch Sirojiddin qizi Boymurodova. “Zaif eshituvchi bolalarning mayda qo‘l motorikasini rivojlantirish metodikasi”. International Journal of Scientific Researchers (IJSR). 2024.
3. Albina Amanova. “Maktabgacha ta’limda bolalarning mayda qo‘l motorikalarini rivojlantirish metodikasi”. Nordic_Press / Research article.2025.
4. Xasanova Gulnoza Ilxom qizi. “Maktabgacha yoshdagi bolalarga qo‘l mehnati orqali aqliy tarbiya berishning mazmuni”. JDPI Maktabgacha ta’lim metodikasi kafedrası onlayn maqolasi.